

Aktuellt om uppbörd

Av uppbördsdirektör Nils Gottliebsson

I

ADB i Stockholm

Medan frågan om ADB som allmänt hjälpmedel i folkbokföring och skatteuppbörd ännu länge torde komma att befinna sig på utrednings- och planeringsstadiet har vi i Stockholm gått from sounds to things. Det skedde, som tidigare rapporterats, redan 1958 i den formen att inkomstlängden, del A, och debiteringslängden för vissa församlingar i Stockholm framställdes med tillhjälp

av hålkort enligt vad som nu kan kallas äldre metoder. Därvid ingick som vänstersida (namnsida) i längderna ett blad ur en på vanligt sätt med tryckande registret framställd stomme. Förra året togs ett steg till genom att också debetsedlarna för de berörda församlingarna utskrevs med hålkortsmaskiner.

I år har ADB i egentlig mening kommit till användning, alltså de metoder och maskiner som skildrats och förordats av UOK i dess betänkande. Från hålkort har data överförts till magnetband, som

Den skattskyldigas namn och titel eller yrke etc.										Adress										Folkbokföringsprotokoll					
Personnummer	Önr.	Folkbokföringsnummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		18	19	20		
7098	00	631	120504	057	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
ANDERSSON OVEN ERIK										BYGGGÅRD SVENSKA HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7099	00	631	130101	070	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
ANDERSSON HANNEF LINDBA										FRU HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7040	00	631	450215	072	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
JANSSON NÖRRA VILHELMINA										HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7041	00	631	281228	529	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
ASP OLLE ANDERS										HÖPKAN HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7042	00	631	311231	325	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
REBERG HANS RUBE										REBERG HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7043	00	631	290550	122	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
REBERG HELGA JOVITA										FRU HUSPLÅN 8 B 4 TR 3TH SÖ															
7047	00	631	350708	051	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
PETERSSON BERG ERIK										TITOGRAF HUSPLÅN 18 NB 3TH SÖ															
7048	00	631	360224	126	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
PETERSSON MELA ANNA										FRU HUSPLÅN 16 NB 3TH SÖ															
7049	00	631	030816	083	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
SUNDSTRÖM HANS EDVIG										HINTARS HUSPLÅN 18 NB 3TH SÖ															
7050	00	631	000806	052	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
SUNDSTRÖM HANNA DANIELA										FRU HUSPLÅN 18 NB 3TH SÖ															

Fig. 1

K STOCKHOLMS STADS UPPBÖRDSVERK
Fack Stockholm 4

Debetsedel å slutlig skatt enligt 1961 års lösöring. **S 61**
(Äldre intäkter under år 1960 efter motsvarande räntebekämpning)

Stockholms Stads Uppbördsverk
Kvarnbergs skatt enligt 1961 års lösöring

011270-085
Folksamföretag
Folksamföretag

Rep. nr. 107
Företagning 1000. 87 som tillägs, vid öfriga avseende på löpande skatt.

Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt
11,7	1,41	4,12	2,77		

Arbetslösa skatt enligt 1961 års lösöring. Slutlig skatt för år 1960. Slutlig skatt för år 1960. Slutlig skatt för år 1960. Slutlig skatt för år 1960. Slutlig skatt för år 1960. Slutlig skatt för år 1960.

Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt	Slutlig skatt
11,7	1,41	4,12	2,77		

SENNA DEL BEHÅLLER DEN BEHOV FÖR REGISTRATIONEN

Fig. 2

sålunda varit out-putmedium. Fortfarande har vi begränsat oss till de fyra Söderförsamlingarna (motsvarande 1/5 av stadens befolkning) och till slutliga skatten för fysiska personer, alltså till inkomstlängd, debiteringslängd och debetsedlar. Till skillnad från föregående år har vi nu frigjort oss från de med tryckande registret framställda stommarna och skrivit ut även plåtarnas innehåll ADB-mässigt. Därmed har längderna fått det utseende som i riksförslaget förutsatts, d. v. s. för varje skattskyldig en namn- och adressrad och omedelbart under den två rader siffernoteringar. En vänstersida i inkomstlängden har det utseende som framgår av fig. 1. Högersidan innehåller en kodförteckning och har i övrigt utformats så att anteckningar där kan ske om taxeringsändringar beslutade av PN och skattedomstolarna. Längden har formatet 40×30 cm och är bunden på sedvanligt sätt; den längdutformning som jag antydde i en artikel i nr 11-12/1960 av denna tidskrift kom alltså inte i fråga. En debetsedel har formatet 36×15 cm och det utseende som framgår av fig. 2. Där återges en K-sedel; en Ö-sedel är

helt lika men innehåller på inbetalningskupongernas plats ett återbetalningskort.

Låt mig genast säga att det gick bra med de nya metoderna, överraskande bra, mycket bra. En del smärre missöden var lätt avhjälpta och de färdiga produkterna förelåg — i elegantare skick än någonsin — på beräknade tidpunkter. Av erfarenheterna hittills att döma går det minst lika lätt att arbeta med längder av det nya utseendet som med längder av hittillsvarande typ och mot debetsedlar av den nya typen har inte försports några invändningar.

Mot denna bakgrund är det givet att vi önskar gå vidare. Dels på så sätt att vi beträffande den slutliga skatten vidgar ADB-förfarandet till att omfatta hela staden, dels genom att införa ADB också med avseende å skattearbetet i övrigt (kreditering, preliminärskatten) och folkbokföringen. Först om så sker kan vi tala om ett system byggt på ADB och först då framträder fullt ut vinsterna med detta system: tidsbesparingarna, personalbesparingarna, kostnadsbesparingarna. Vi arbetar för högtryck med dessa ting vid uppbördsverket, där en

särskild "ADB-utredning" upporganiseras. Den omfattar personal från uppborndsverket och från stadens organisationsavdelning samt representanter för den berörda maskinfirman. Arbetet bedrivs under ständig kontakt med UOK:s kansli, som några våningar högre upp i Skattehuset brottas med riksproblemen. Med säkerhet kan ingenting sägas om omläggningstakten i Stockholm, men får vi vederbörliga tillstånd så är det inte uteslutet att ADB i fråga om den slutliga skatten tillämpas för hela staden redan fr. o. m. nästa år.

Jag skall här inte närmare gå in på detaljerna i det skatteavsnitt, där ADB kommit till användning, endast nämna något om längdutformningen. Det må sålunda noteras att av de i plåtarna ingående uppgifterna endast huvuddata medtages i längderna. Värnpliktsnummer, markering för kön, födelseort, uppgift om ort från vilken inflyttning skett och tid härför, sjömanshusnummer, uppgift om ympning samt datum för civilståndsförändring medtages icke. Det fullständiga plåtavtrycket finns i stommarna, så länge sådana uppläggs, och sedermera i de särskilda "inprickningslistor" som må bli upprättade och i den mån uppgifter som nyss angivits är av betydelse vid taxeringen är de alltså tillgängliga för taxeraren. Men det har ansetts att de utan olägenhet kan uteslutas ur inkomst- och debiteringslängderna.

Vilket personbestånd längderna skall omfatta är en diskussionsfråga. I Stockholm har den i år lösts så, att längderna upptar alla personer över 13 år samt yngre, om taxering åsatts eller deklARATION lämnats. Dödsbon och utbor redovisas enligt de regler som gäller för de manuellt framställda längderna. I in-

prickningslistorna kommer hela personbeståndet att medtagas.

Alla noteringar i samband med en taxering har inte kunnat återges maskinellt (i klartext eller med användande av kod) utan i viss utsträckning har det varit nödvändigt med manuella tillskrifter. Det bör givetvis eftersträvas att helt eliminera dessa.

Till slut kanske det inte skadar att än en gång fästa uppmärksamheten vid hur nödvändig "disciplin" i olika hänseenden är, så att ändringar i taxeringarna sedan stansning ägt rum icke sker utan att deklARATIONEN (motsvarande) lämnas för omstansning och så, att hålkort som ev. förolyckas under hanteringen alltid går till omstansning o. s. v.

Det är mycket ogjort innan vi är framme vid total integrering i ADB-förfarandet av allt som hör folkbokföring och skatteuppborrd till men vi är på god väg och vi är efter allt att döma på rätt väg.

II

Räntebefrielse för makar

I 85 § UF stadgas bl. a. att om endera av äkta makar, vilka taxerats enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, har att gälda ränta å kvarstående skatt och om sådan ränta, därest räntebereäkningen gjorts för makarna gemensamt icke skulle ha påförts eller skulle ha påförts med lägre belopp än som skett, länsstyrelse i det län, där räntan påförts, må efter ansökan meddela befrielse, helt eller delvis, från erläggande av räntan. Ansökan skall ha inkommit till länsstyrelsen före utgången av året näst efter taxeringsåret.

För befrielse fordras alltså alltid an-

sökan. Berörs endast ena makens rätt räcker det med ansökan från denne, men berörs båda makarnas rätt måste båda skriva under ansökningen. Om ena maken har att utfå Ö-ränta kan denna alltså inte reduceras utan medgivande av denna make. Hänvisning till att andra maken fått sin K-ränta sänkt med motsvarande belopp räcker inte. Makarna har i princip skild ekonomi och detta måste respekteras. Om så icke vore borde rimligtvis omräkning av räntan kunna ske ex officio i förekommande fall, men detta har man inte velat vara med på.

Exempel 1

	Mannen	Hustrun	Summa
S-skatt	10.000	5.000	15.000
P-skatt	7.000	7.000	14.000
K-skatt	3.000	—	1.000
Ö-skatt	—	2.000	—
Ränta	180	50	—
Summa	3.180	2.050	1.000

I detta fall skall vid gemensam beräkning icke utgå någon ränta, men utan hustruns medgivande kan hon icke berövas sin Ö-ränta å 50 kronor och mannens K-ränta kan förty bara nedsättas till samma belopp.

Exempel 2

	Mannen	Hustrun	Summa
S-skatt	15.000	5.000	20.000
P-skatt	7.000	7.000	14.000
K-skatt	8.000	—	6.000
Ö-skatt	—	2.000	—
Ränta	630	50	450
Summa	8.630	2.050	6.450

Här kan mannens K-ränta nedsättas till 450 kronor, om hustrun avstår sin femtilapp men eljest blott till 500 kronor.

Om i de båda fallen hustrun redan utkvitterat sin Ö-ränta när ansökan om räntebefrielse prövas, skall man själv-

fallet förfara så som om endast mannen ingivit ansökan.

Den omständigheten att ansökan måste ske torde medföra att nedsättning av K-ränta i stor utsträckning icke kommer till stånd. Möjligheten till befrielse finns omnämnd i den broschyr som utsändes samman med S-sedeln, men ofta är nog studiet av denna läsning bristfälligt; i andra fall står situationen icke klar för makarna. Vi har i Stockholm gjort ett stickprov och av 125 par makar med ränta i ett distrikt skulle 60 vid gemensam beräkning få lägre eller ingen K-ränta. Av dessa hade endast 4 gjort ansökan om nedsättning! Det var belopp av alla storlekar det gällde: som högst något på 1.800 kronor. En försiktig beräkning leder till att det i Stockholm skulle kunna röra sig om ca 4.000 fall, där räntebefrielse, helt eller delvis, skulle kunna ske men inte skett därför att ansökan icke ingivits.

Vad göra? Trots allt införa en ex officioprövning? Eller tillämpa något slags aviseringsförfarande som fäster vederbörandes uppmärksamhet på den outnyttjade möjligheten? Det vore god service men skulle innebära ett stort arbete. I Stockholm kommer vi att redovisa förhållandet i stadens egen tidning "Stockholm" till den verkan det hava kan.

Ett antal makar är alltid i god tid — redan före debetsedlarnas utsändande — ute med sina ansökningar. Vi har i dessa fall i Stockholm förenklat förfarandet på så sätt att ansökningarna av ÖÄ överlämnas till uppborgsverket för handläggning. Därmed kan räntejusteringarna beaktas redan vid ursprungsdebiteringen. Av debiteringslängden framgår dock den först påförda räntan och hur den ändrats vid den gemensamma beräkningen.